

KYSTVERKET

Sørøst

Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet
Postboks 8004 DEP
0030 Oslo

Deres ref: Vår ref: Arkiv nr: Saksbehandler: Dato:
2013/1574-3 2013/1574-3 Simen Slotta 25.04.2013

NOU 2013:2 Hindre for digital verdiskaping - Kystverkets uttalelse

Bakgrunn

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) nedsatte i juni 2011 et utvalg – det såkalte Digitutvalget – som har hatt i oppdrag blant annet å identifisere utfordringer og eventuelle barrierer mot digital tjenesteutvikling. Utvalget skulle også vurdere betydningen av hindringene, og hvordan eventuelle utfordringer kan løses. Dette har resultert i rapporten NOU 2013:2 Hindre for digital verdiskaping.

Rapporten fremmer en rekke forslag til politikk for næringsutvikling på områder der ny teknologi og digitalisering spiller en fremtredende rolle. Rapporten inneholder også vurderinger av insentiver og tiltak som kan bidra til å realisere mulighetene for næringsutvikling, verdiskaping samt miljø- og samfunnsgevinster innen 2020.

Kystverket gir med dette en uttalelse til høringen. Ut over de prioriterte områdene FAD ønsker tilbakemelding på, fokuseres de problemstillinger Kystverket som etat står ovenfor når det gjelder deling av data i relasjon til egen oppgaveløsning og ved tverrsektorielt samarbeid. Her står gjeldende graderingsregime for høyoppløselige dybde data sentralt.

Videreutvikling og forvaltning av digitale infrastrukturer

Kystverket støtter utvalgets anbefaling om å etablere en sektorovergripende prosjektorganisasjon til å gjennomføre digitaliseringen av det offentlige Norge, og at dette arbeidet bør ledes av en digitaliseringsdirektør. Utviklingen og forvaltningen av digitale infrastrukturer i Norge bør etter Kystverkets syn, løftes opp på et høyere strategisk nivå enn det som har vært tilfelle til nå. Man bør etterstrebe en mer prosessbasert tilnærming, med vektlegging av å få på plass et felles rammeverk som gir klare føringer for den fremtidige utviklingen av den digitale infrastrukturen. Mandatet for et slikt arbeid bør utformes med basis i de fire hovedargumentene som er beskrevet i rapportens kapittel 7.4.1 *Hvorfor dele offentlige data?: effektivisering og innovasjon, næringsutvikling, demokratisering og gjennomsiktighet*. I et slikt arbeid vil det være viktig å sikre bred deltakelse også fra miljøer som representerer den tekniske ekspertise, og kombinere dette med overordnet strategi- prosess- og ledelseskompetanse. En digitaliseringsdirektør med tung teknisk innsikt, slik utvalget anbefaler, synes derfor å være en god løsning for å sikre en slik bredde i arbeidet.

Sørøst - Senter for transportplanlegging, plan og utredning

Sentral postadresse: Kystverket, postboks 1502,
6025 ÅLESUND

Telefon: +47 07847
Telefaks: +47 70 23 10 08
Bankgiro: 7694 05 06766

Internett: www.kystverket.no
E-post: post@kystverket.no
Org.nr.: NO 970 237 372

Brev, sakskorrespondanse og e-post bes adressert til Kystverket, ikke til avdeling eller enkeltperson

Et eksempel som kan være verdt å se nærmere på, er hvordan arbeidet med INSPIRE-direktivet (Infrastructure for Spatial Information in the European Community) har vært gjennomført. Arbeidet med INSPIRE har vært kjennetegnet av strategisk, prosessbasert ledelseskompetanse i kombinasjon med tett involvering av den faglige, tekniske spisskompetansen. Denne kombinasjonen av top-down og bottom-up tilnærmingen til utviklingsarbeider, formalisert gjennom ulike rammeverksdokument og gjennomføringsbestemmelser, synes å være en god tilnærming til utvalgets ønsker for et bedre tverrsektorielt samarbeid.

Kystverket ønsker videre å poengtere viktigheten av å rette økt fokus på geodata som en viktig komponent i den digitale infrastrukturen. Geodata spiller en viktig rolle i den digitale forvaltningen, fordi denne type data i mange tilfeller utgjør en felles referanseramme som kan understøtte tverrsektorielt samarbeid.

Immaterialretten

Immaterialretten er et felles begrep på ulike regler som gir vern mot at andre etterlikner ens prestasjoner eller urettmessig utnytter ens gode navn og rykte. Dagens regelverk oppfattes av utvalget som komplekst. Utvalget anbefaler derfor en bred, empiridrevet immaterialrettsreform og at Norge bør arbeide internasjonalt for en utvikling av immaterialretten slik at den blir tilpasningsdyktig for fremtidig teknologisk utvikling.

Kystverket kan ikke se spesielle etatsinterne problemstillinger knyttet til immaterialretten slik den foreligger i dagens form. Forslaget til utvalget om å opprette en felles europeisk rettighetsklareringstjeneste virker imidlertid fornuftig, all den tid dette kan gi en felles arena hvor evt. problemstillinger knyttet til temaet kan undersøkes nærmere.

Tjenesteutvikling basert på digitalt innhold

Kystverket er enig med utvalget i at økt deling av data fra offentlig sektor er viktig for digital verdiskaping og tjenesteutvikling. Kystverket deler i dag store mengder egne data, hvor dette i hovedsak dreier seg om geodata. Delingen er initiert av vårt medlemskap i Norge digitalt, bestemmelsene i Geodataloven og gjennom INSPIRE-direktivet. Samtlige geodata som deles mot andre parter i Norge digitalt tilbys også fritt til offentligheten vha. standardiserte karttjenester (OGC WMS). Denne offentlige delingen er ikke pålagt som del av Norge digitalt partsavtale. Data som Kystverket etter hvert forplikter seg til å levere inn mot det europeiske samarbeidet INSPIRE skal være offentlig tilgjengelig. Dette omfatter imidlertid bare søke- og visningstjenestene. Evt. frigivelse av vektordata (som gir et betydelig større potensial for viderebruk og tjenesteutvikling) er fortsatt opp til den enkelte part å bestemme selv.

Digitutvalget ber regjeringen fjerne unntaksbestemmelser i de lover som gjør det mulig å ta betalt for kartdata og eiendomsinformasjon. Begrunnelsen for dette er at slike data er offentlig informasjon med særlig betydning for utvikling av digitale tjenester. Kystverket støtter langt på vei dette, og ser på frigivelse av offentlige geodata som viktig for økt verdiskaping og tjenesteutvikling. Frigivelse av offentlige geodata setter imidlertid ulike problemstillinger på dagsorden. Finansieringsregimet for etablering og vedlikehold er trolig den viktigste faktoren å få klarlagt før offentlige geodata frigis.

Kystverket er kjent med FAD sine initiativ rundt tilgjengeliggjøring av offentlige data og "Veileder i tilgjengeliggjøring av offentlige data". Veilederen gir en innføring i hvordan offentlige data kan gjøres tilgjengelig og dermed viderebrukes. Det ligger imidlertid ingen

lovpålagte krav bak dette. I relasjon til dette mener Digitutvalget at regjeringen bør vurdere en lovendring slik at offentlige virksomheter blir pålagt å gjøre data maskinelt tilgjengelig. Kystverket mener dette kan være riktig tilnærming, men det er viktig å ta inn over seg at en slik lovendring bør inneholde bestemmelser som også ansvarliggjør aktuell myndighet mht. å fasilitere egnede løsninger for selve tilgjengeliggjøringen. Slik det p.t. er lagt opp til på www.data.norge.no, fremstår løsningen som enkel men uoversiktlig, hvor alle typer datasett samles på ett sted. En videreutvikling til en mer rendyrket portalløsning, hvor alle relevante veiledninger, standarder, institusjonelle rammeverk osv., i tillegg til selve dataene er samlet, bør vurderes. Det bør videre ses på muligheten for å utvikle høstingsmekanismer basert på standardiserte grensesnitt for datautveksling. Data er ferskvare, og det å kunne tilby automatiserte rutiner for oppdatering av visse typer data, må ikke undervurderes. I tillegg må det heller ikke undervurderes at evt. lovkrav vil føre til behov for økt ressursbehov og/eller omprioritering av ressurser hos den instans som skal etterleve kravene for tilgjengeliggjøring av data.

Graderingsregimet for høyoppløselige dybde data

Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) omhandler hvordan informasjon og objekter som kan skade rikets sikkerhet, forholdet til andre nasjoner samt andre nasjonale sikkerhetsinteresser, skal behandles. Loven gir føringer for hvilke type informasjon og objekter som er skjermingsverdige, og hvilken beskyttelse disse må gis. For Kystverket er loven relevant innen flere områder, men blir spesielt synlig når det gjelder anvendelsen av dybde data med høy oppløsning.

Prosjektering og utbygging av farleder og fiskerihavner

Kystverket gjennomfører utbygginger/utdypinger av fiskerihavner og farleder langs hele kysten. I den forbindelse er man avhengig av tilgang på høyoppløselige dybde data for prosjektering og masseberegning. Tilgangen for Kystverkets utbyggingsavdeling på slike dybde data gjøres i et samarbeid med Kartverket Sjødivisjonen. Kystverkets tilgang på slike data reguleres gjennom tillatelse jfr. brev om "Graderte dybde data til Kystverket - Generell frigivelse" fra Forsvarets fellesoperative hovedkvarter til Sjøkartverket, datert 5.2.2007. I dette brevet gis Kystverket tillatelse, via Kartverket Sjødivisjonen, til å hente ut høyoppløselige multistråle data til bruk i definerte prosjekter.

Kystverket har tillatelse til å la disse dataene tilflyte den entreprenøren som, etter anbudskonkurranse, får tildelt det enkelte prosjekt. Dette innsynet er, på samme måte som i forhold til Kartverket Sjødivisjonen, underlagt strenge restriksjoner i forhold til distribusjon, lagring og destruksjon av de graderte dataene. Denne avtalen med Forsvaret, via Kartverket Sjødivisjonen, fungerer i dag, men ikke optimalt.

En generell oppmyking av regelverket knyttet til dagens graderingsregime vil gjøre at Kystverket i framtiden vil kunne bruke langt mindre ressurser på administrasjon knyttet til bruk av høyoppløselige dybde data, og derved mer av ressursene på planlegging og gjennomføring av ovennevnte prosjekter.

Prosjektering, utsetting og forvaltning av navigasjonsinnretninger

Kystverket har ansvar for ca 22 000 sjømerker langs kysten. Sjømerkene skal bidra til sikker seilas og forebygging av ulykker i skipsfarten langs kysten.

Det pågår et kontinuerlig arbeid for å vedlikeholde og modernisere sjømerkene. I tillegg skjer en betydelig nymerking av både eksisterende og nye farleder. Dybde data av god

kvalitet er et av de viktigste datagrunnlagene for planlegging og gjennomføring av slikt arbeid.

Kystverket har nylig implementert et nytt nautisk fagsystem (NFS). NFS er et GIS-system for planlegging, utsetting og kvalitetssikring av navigasjonsinnretninger, og benyttes både på land (planlegging og kvalitetssikring) og på fartøy (utsetting). Sluttproduktet er kvalitetssikrede data om navigasjonsinnretninger som overføres til Kartverket Sjødivisjonen hvor de der går inn som grunnlagsdata i de offisielle sjøkartene.

Høyoppløselige dybde data benyttes primært i planleggingsfasen, og gir her et viktig bidrag til å kunne planlegge på et så detaljert nivå som mulig. Som del av implementeringen av NFS, og for at dette systemet skal ha mulighet til å anvende høyoppløselige dybde data, ble det etablert en såkalt "lukket løsning". Dette består av et eget kontor med ekstra sikkerhetsregime samt en PC uten nettilkobling med nødvendig programvare installert for å prosessere dataene. For at de høyoppløselige dybde dataene skal kunne benyttes i NFS (som tilgjengeliggjøres brukerne vha Citrix), må de gjennom en prosess for å gjøres ugradert – altså en kvalitetsforringelse. Først da kan de benyttes videre. Det paradoksale her er at man, for å følge gjeldende regelverk, ikke har mulighet til å benytte det beste datagrunnlaget under detaljplanleggingen av navigasjonsinnretninger i et moderne GIS-system som distribueres brukerne vha nettløsninger. Dette er også et argument for en generell oppmyking av regelverket knyttet til dagens graderingsregime.

Los og VTS-tjenester

Kystverket har ansvar for den nasjonale lostjenesten. Lostjenesten bidrar til å trygge ferdselen på sjøen og verne om miljøet ved å tilføre fartøyets mannskap nødvendig farvannskunnskap. Sjøtrafikksentraltjenesten – Vessel Traffic Service (VTS) – er en internasjonal tjeneste som i Norge er driftet av Kystverket for å bedre sjøsikkerheten og verne miljøet i kystsonen. Kystverkets fem sjøtrafikksentraler overvåker og regulerer døgntilstander i skipstrafikken i definerte områder langs norskekysten.

Kystverket henter i dag jevnlig inn graderte dybde data fra Kartverket Sjødivisjonen til bruk i statslovenes planlegging av seilaser. Disse dataene benyttes som supplement til de offisielle sjøkartene. Dagens sikkerhetsregime for håndtering av slike data oppleves unødvendig ressurskrevende, og Kystverket ville vært vesentlig bedre tjent med at dette var data som inngikk i de offisielle sjøkartene og dermed lettere tilgjengelig for våre statsloser. I dag må slike data hentes ut og håndteres ved siden av, uten samme regime for kvalitet og ajourhold man har gjennom de offisielle sjøkartene.

I tillegg til selve dybde dataene er det også interessant for losere å få tilgang til andre typer kartdata, som gjerne er et avledet produkt av en detaljert dybdekartlegging. Topografi og bunnbeskaffenhet i ankringsområder er eksempler på slike. Gjennom et forsøksprosjekt med Kartverket Sjødivisjonen fikk losene på Karmøy for en tid tilbake detaljerte datasett over de viktigste ankringsplassene i distriktet, herunder Hervikfjorden som benyttes til ankring av store tankfartøy som skal inn til Kårstø gassterminal. I dette området er det tidligere kun benyttet ordinære dybdekart, og det har vært tilfeller der man har opplevd problemer med fartøy som dregget ankeret i dårlig vær. Kombinasjonen detaljerte dybde data og data over bunnbeskaffenhet har ført til at man nå i mye større grad enn tidligere er i stand til å utføre sikrere ankring i dette området.

E-navigasjon

E-navigasjon er et verdensomfattende konsept for å forenkle og standardisere internasjonalt regelverk og elektroniske hjelpemidler om bord i skip og på land, ledet av

IMO. Knyttet til konseptet e-Navigasjon gjennomføres utprøving av mange nye mulige tjenester som skal kunne bidra til en sikrere navigasjon i framtiden. En videreutvikling av ENC og ECDIS og nye navigasjonstjenester for fartøyer er en del av dette. Et eksempel på en slik tjeneste er individuell avklaring av ikke farbare områder for et fartøy ut fra detaljerte dybde- og tidevannsdata, sammen med fartøyets faktiske dypgående, dimensjoner, fart m.m. En forventer da bedre å kunne angi horisontale sikkerhetsavstander under manøvrering i farleder og havner, med økt sikkerhet og fremkommelighet som resultat. En slik tjeneste vil blant annet være avhengig av tilgang på detaljerte dybde- og tidevannsdata.

Knyttet til konseptet e-Navigasjon forventes det utviklet en rekke maritime tjenester for å legge til rette for sikker og effektiv sjøtransport. En detaljert kartlegging av våre farleder og havner, og hvor disse dataene blir tilgjengeliggjort på en effektiv måte, vil bidra til å øke mulighetene som ligger i e-Navigasjonskonseptet for norskekysten.

Kystsoneforvaltning

Kystverket er gjennom havne- og farvannsloven av 2009 gitt ansvar for fremkommelighet og sikker sjøtrafikk, samt forsvarlig bruk og forvaltning av farvannet. Et best mulig og lett tilgjengelig datagrunnlag som beslutningsstøtte innen kystsoneforvaltningen er derfor ønskelig. Et eksempel på et nylig initiativ som har møtt hindringer basert på gjeldende graderingsregime for høyoppløselige dybde- og tidevannsdata er det såkalte Astafjordprosjektet (<http://www.astafjordprosjektet.com/>). Dette er et prosjekt der NGU i samarbeid med Troms fylkeskommune gjennomførte detaljert marin kartlegging av dybder, bunntyper, bunnsstrat og marine naturtyper. Erfaringen viste at dette var data som var nyttige for mange aktører og ulike offentlige etater i forvaltningen av kystsonen. Likevel ble resultatet at deler av dataene ikke kunne benyttes i offentlig forvaltning på grunn av gjeldende graderingsregime.

Med bakgrunn i erfaringene fra Mareano-prosjektet (<http://www.mareano.no/>) og bl.a. Astafjordprosjektet, har NGU i samarbeid med Kartverket Sjødivisjonen og Havforskningsinstituttet tatt initiativ til et nytt prosjekt – KystMareano – der formålet er å gjennomføre detaljert kartlegging av kystnære områder for å fremskaffe grunnleggende og standardisert kunnskap om havbunnen og vannsøylen. Dataene skal lagres og vedlikeholdes i offentlige databaser og gjøres tilgjengelig gjennom offentlige portaler.

Under innspillkonferansen til KystMareano ble det rettet søkelys på graderingsregimet for høyoppløselige dybde- og tidevannsdata og uttrykt bekymring for at dagens regime vil være til hinder for en vellykket gjennomføring av prosjektet. Kystverket deler denne bekymringen da vi mener en slik kartlegging vil gi et verdifullt tilfang av data til bruk innen mange av Kystverkets ansvarsområder.

Konklusjon/anbefalinger:

- En generell frigivelse av høyoppløselige dybde- og tidevannsdata der dybden på farvannet ikke overstiger 30 meter.
 - Våre prosjekter knyttet til navigasjonsinnretninger, farleder og fiskerihavner har ikke dybder som overskrider 30 meter.
 - Unntak fra dette vil være prosjekter der det er aktuelt med dypvannsdeponi for forurensete masser samt i forhold til vurdering av ankringsområder.
 - En slik frigivelse vil også legge til rette for mer presisjon i arbeid som involverer bruk av geodata i kystsoneforvaltningen.

- Kystverket har i dag årlige møter med Kartverket Sjødivisjonen der prosjekter med behov for høyoppløselige dybde data blir presentert som grunnlag for frigivelse. Vi ser for oss at en slik forhåndsklarering av områder kan knyttes opp mot nasjonal transportplan. På den måten kan vi oppnå at planlegging av bunnkartlegging og de enkelte prosjekt kan bli mer langsiktig og derved mer ressurseffektiv.
- Kystverket har i dag ikke anledning til å sende ut høyoppløselige dybde data i forbindelse med utlysning av anbud for de enkelte prosjekt på www.doffin.no og www.ted.europa.eu. Dette gjør at våre tilbydere ikke gis anledning til å benytte data av beste kvalitet når anbud blir utformet. Først når en entreprenør er valgt vil vedkommende få tilgang til høyoppløselige dybde data. Ved en tilpasning av regelverket slik at det gjøres mulig å legge ved slike data allerede ved utlysningstidspunktet, vil man oppnå at de anbudene som kommer inn i forbindelse med ulike prosjekt, vil være bedre kvalitetssikret i forhold til mengdespesifikasjoner og kostnader. Dette vil igjen minske Kystverkets ressursbruk gjennom bedre kvalitet i anbudsrunderne. Prosjektene som sådan kan m.a.o. bli mer kostnadseffektive og av en høyere kvalitet.

Oppsummering

Kystverket er positive til innholdet i NOU 2013:2 Hindre for digital verdiskaping, og ser på flere av de identifiserte hindrene som viktig å finne gode løsninger på. Kystverket ønsker imidlertid et enda sterkere fokus på den rolle geodata har som komponent i utviklingen av den digitale forvaltningen, og de hindre som i dag er til stede for effektiv anvendelse og viderebruk av slike data. Vi mener spesielt at dagens regelverk for gradering av dybde data bør tas opp til bred vurdering, slik at en tilpasning av regelverket kan føre til mer effektiv utnyttelse av disse dataene og videre økt potensial for verdiskaping.

Med hilsen

Kirsti Slotsvik
kystdirektør

Per Jan Osdal
assisterende kystdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Fiskeri- og kystdepartementet Postboks 8118 Dep 0032 OSLO